

PRZEGLĄD WYBORCZY

*

Biuletyn informacyjny

1-2/2008

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego

ISSN 1507-983X

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego
00-902 Warszawa, ul. Wiejska 10

Opracowanie - Zespół w Krajowym Biurze Wyborczym
Alicja Kicińska

Redakcja – Kazimierz Wojciech Czaplicki, kierownik Biura

Skład komputerowy – Grzegorz Gąsior

Oddano do druku – 5 marca 2008 r.

*Przy wykorzystaniu informacji zawartych w „Przeglądzie wyborczym” Krajowe Biuro
Wyborcze będzie wdzięczne za każdorazowe wskazanie źródła informacji.*

Oficjalna strona Państwowej Komisji Wyborczej w Internecie

www.pkw.gov.pl

SPIS TREŚCI	Str.
* Posiedzenia Państwowej Komisji Wyborczej	5
* Uchwała Sądu Najwyższego w sprawie ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r.	5
* Zakończenie działalności komisji wyborczych powołanych dla przeprowadzenia wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	9
* Informacja o realizacji przepisów ustawy – Ordynacja wyborcza do Sejmu i do Senatu i proponowane kierunki zmian w prawie wyborczym	11
* Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej w sprawie sprawozdań finansowych komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r.	21
* Wybory do organów jednostek samorządu terytorialnego w trakcie kadencji; referenda lokalne	23
* Współdziałanie i wymiana doświadczeń	24
* Światowy Dzień Wyborów	24

POSIEDZENIA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

Państwowa Komisja Wyborcza odbyła 3 posiedzenia w dniach 7 i 21 stycznia oraz 18 lutego 2008 r.

* Państwowa Komisja Wyborcza kontynuowała działania związane z przeprowadzonymi w dniu 21 października 2007 r. wyborami do Sejmu i do Senatu.

- Przewodniczący i Sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej uczestniczyli w dniu 17 stycznia 2008 r. w posiedzeniu Sądu Najwyższego w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych, rozstrzygającym o ważności wyborów do Sejmu i do Senatu przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r. (Uchwała Sądu Najwyższego jest ogłoszona w Dz. U. Nr 9, poz. 54; jest też podana na stronie internetowej www.pkw.gov.pl/wybory_i_referenda/wybory_Sejm_Senat/2007).

UCHWAŁA
SĄDU NAJWYŻSZEGO
z dnia 17 stycznia 2008 r.
III SW 121 – 122/07

w sprawie ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych dnia 21 października 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych

Przewodniczący Prezes Sądu Najwyższego

Walerian Sanetra

Sędziowie Sądu Najwyższego:

Krystyna Bednarczyk

Teresa Flemming – Kulesza

Katarzyna Gonera

Zbigniew Hajn

Józef Iwulski
Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca)
Zbigniew Korzeniowski
Roman Kuczyński
Jerzy Kuźniar
Zbigniew Myszka
Romualda Spyt
Jolanta Strusińska-Żukowska
Herbert Szurgacz
Andrzej Wróbel

Sędzia Sądu Apelacyjnego (delegowana)

Jolanta Pietrzak

Protokolanci:

Eliza Maniewska i Magdalena Rączka

z udziałem Zastępcy Prokuratora Generalnego Andrzeja Pogorzelskiego i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej Ferdynanda Rymarza, po rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu jawnym w dniu 17 stycznia 2008 r., mając na uwadze, co następuje:

I

1. Zgodnie z art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 190, poz. 1360), Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych, na podstawie sprawozdania z wyborów przedstawionego przez Państwową Komisję Wyborczą oraz opinii wydanych w wyniku rozpoznania protestów, rozstrzyga o ważności wyborów oraz o ważności wyboru posła lub senatora, przeciwko któremu wniesiono protest.

2. Sprawozdanie Państwowej Komisji Wyborczej z wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r. zawiera informacje o ich prawidłowym przebiegu oraz o nielicznych przypadkach naruszenia prawa wyborczego.

Państwowa Komisja Wyborcza podniosła, że w 50 obwodach głosowania obwodowe komisje wyborcze, na podstawie art. 64 ust. 1 Ordynacji wyborczej, zarządziły przerwy w głosowaniu i odpowiednio przedłużyły czas głosowania poza ustawową godzinę 20⁰⁰. Najczęstszą przyczyną przedłużenia czasu głosowania był brak kart do głosowania. Przedłużenie głosowania wynosiło od kilkudziesięciu minut do ponad 2 godzin. Państwowa Komisja Wyborcza wyraziła opinię, że przedłużenie czasu głosowania nie miało wpływu na realizację praw wyborców, gdyż wszyscy zainteresowani mogli uczestniczyć w tym czasie w głosowaniu.

Państwowa Komisja Wyborcza poinformowała także, iż Minister Spraw Zagranicznych zaprosił obserwatorów Misji Oceniającej Wybory (AEM) Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE). W komunikacie prasowym w odniesieniu do przebiegu głosowania Misja stwierdziła, że „dzień wyborczy wykazał odosobnione braki techniczne, którymi należałoby się zająć, aby zapewnić kontynuację zaufania publicznego”. Na mocy wydanej na podstawie art. 40 ust. 1 Ordynacji wyborczej uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 15 października 2007 r. (M.P. Nr 76, poz. 812) obserwatorzy Misji mogli obserwować przebieg procesu wyborczego na takich zasadach jak mężowie zaufania.

W konkluzji Państwowa Komisja Wyborcza nie stwierdziła takich naruszeń prawa wyborczego, które mogłyby wywrzeć wpływ na wyniki głosowania i wyniki wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

3.1. Sąd Najwyższy w składach trzyosobowych rozpoznał 112 protestów wyborczych. Wyborów do Sejmu i Senatu dotyczyło 90 protestów, wyłącznie do Sejmu – 19 a wyłącznie do Senatu – 3.

3.2. W odniesieniu do 13 protestów Sąd Najwyższy wydał opinię, że są one uzasadnione w całości lub części, lecz stwierdzone naruszenia prawa nie miały wpływu na wynik wyborów. W tych sprawach nastąpiło błędne ustalenie wyników głosowania, obejmujące od kilku do 174 głosów. Przyczynami zniekształcenia rzeczywistego wyniku głosowania było nieprawidłowe kwalifikowanie głosu jako nieważnego lub – najczęściej – omyłkowe wpisywanie liczby głosów oddanych na danego kandydata do sąsiedniej rubryki protokołu. Jednak z uwagi na znaczne różnice głosów między poszczególnymi kandydatami nie miało to wpływu na wynik wyborów. W odniesieniu do wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej Sąd Najwyższy wziął także pod uwagę, że głosy błędnie zaliczone innemu kandydatowi z tej samej listy wyborczej są wliczane do ogólnej liczby głosów uzyskanych przez dany komitet wyborczy, a także, iż w kilku przypadkach wynik wyborów danego komitetu wyborczego był bardzo odległy od wynikającego z art. 133 ust. 1 Ordynacji wyborczej wymagania uzyskania co najmniej 5% ważnie oddanych głosów w skali kraju, co jest niezbędne do udziału w podziale mandatów.

Rozważając kwestię dopuszczalności przerwania głosowania przez obwodową komisję wyborczą i odpowiadającego okresowi przerwy przedłużenia głosowania poza godzinę 20⁰⁰ Sąd Najwyższy stwierdził w postanowieniu z dnia 27 listopada 2007 r., III SW 21/07, że brak kart do głosowania nie jest nadzwyczajnym wydarzeniem uzasadniającym przerwanie głosowania na podstawie art. 64 ust. 1 Ordynacji wyborczej. Zapewnienie odpowiedniej liczby kart do głosowania zależy bowiem tylko od właściwej organizacji i przygotowania wyborów.

3.3. Protestów nieuzasadnionych wpłynęło 14. Bez dalszego biegu Sąd Najwyższy pozostawił 85 protestów, jako że nie spełniały one wymagań przewidzianych przez Ordynację wyborczą.

4. Zastępca Prokuratora Generalnego wniósł o podjęcie uchwały stwierdzającej ważność wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r.

5. Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej wniósł o uznanie, że wybory były ważne.

II

Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych, po rozważeniu sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej i opinii w sprawach z protestów wyborczych, przy uwzględnieniu obwieszczeń Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 23 października 2007 r. o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r. (Dz.U. Nr 198, poz. 1438 i 1439) oraz biorąc pod uwagę wnioski Prokuratora Generalnego i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej, na podstawie art. 101 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 82 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz. U. z 2007 r., Nr 190, poz. 1360)

stwierdza ważność wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r.

- * Państwowa Komisja Wyborcza w związku ze stwierdzeniem ważności wyborów przez Sąd Najwyższy rozwiązała w dniu 18 lutego 2008 r. okręgowe i obwodowe komisje wyborcze powołane do przeprowadzenia wyborów.

PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

z dnia 18 lutego 2008 r.

w sprawie rozwiązania okręgowych i obwodowych komisji wyborczych powołanych w celu przeprowadzenia wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 21 października 2007 r.

Na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 190, poz. 1360) Państwowa Komisja Wyborcza uchwała, co następuje:

§ 1.

Rozwiązuje się, w związku z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2008 r., podjętą na podstawie art. 82 ust. 1 i 2 ustawy – Ordynacja wyborcza do Sejmu RP i do Senatu RP, w sprawie ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych dnia 21 października 2007 r. (Dz. U. Nr 9, poz. 54), okręgowe i obwodowe komisje wyborcze powołane w celu przeprowadzenia wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 21 października 2007 r., po wykonaniu ich ustawowych zadań.

§ 2.

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

- Państwowa Komisja Wyborcza rozwiązując okręgowe i obwodowe komisje wyborcze przekazała ich członkom uznanie i podziękowanie za pracę w organach wyborczych. Państwowa Komisja Wyborcza doceniając zdwojony w tych wyborach wkład pracy komisji wyborczych w związku ze skróconymi terminami realizacji czynności wyborczych podkreśliła, że uczestnictwo i zaangażowanie w

procedurach wyborczych sędziów oraz gremiów obywatelskich stanowi ważny element funkcjonowania demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Potwierdzeniem tego jest opinia wyrażona przez Misję Obserwacyjną OBWE, że ... wybory przeprowadzone w dniu 21 października 2007 r. miały wysoki stopień zaufania publicznego oraz niezależność i bezstronność procedur i służb wyborczych.

- * Państwowa Komisja Wyborcza w wykonaniu ustawowego obowiązku przedstawiania po każdym wyborach do Sejmu i do Senatu informacji o realizacji przepisów ustawy i ewentualnych propozycji ich zmian, po wyborach przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r. sporządziła i przekazała informację w tym zakresie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej oraz Marszałkowi Sejmu i Marszałkowi Senatu, a także Prezesowi Rady Ministrów.

Informacja

o realizacji przepisów ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w wyborach przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r. wraz z propozycjami ich zmian.

Państwowa Komisja Wyborcza, stosownie do art. 39 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 190, poz. 1360) opracowuje po każdym wyborach do Sejmu i do Senatu informację o realizacji przepisów ustawy.

Informacja niniejsza stanowi wykonanie ustawowego obowiązku po wyborach do Sejmu i do Senatu przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r. i zawiera propozycje zmian legislacyjnych.

1. Realizacja przepisów Ordynacji wyborczej w zakresie poszczególnych czynności wyborczych i procedur postępowania w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r. została przedstawiona w sprawozdaniu Państwowej Komisji Wyborczej przesłanym bezpośrednio po wyborach, na podstawie art. 176 i art. 212 Ordynacji wyborczej, Marszałkowi Sejmu i Marszałkowi Senatu oraz Sądowi Najwyższemu. Z tych względów niniejsza informacja nie obejmuje oceny stosowania poszczególnych przepisów Ordynacji wyborczej w przeprowadzonych wyborach i ogranicza się do zgłoszenia propozycji tych zmian przepisów ustawy, których potrzeba wynika ze zgromadzonych doświadczeń wyborczych i wcześniejszych analiz.

Propozycje zmian legislacyjnych w Ordynacji wyborczej uwzględniają wnioski zgłoszone przez Państwową Komisję Wyborczą po wyborach w 2005 r. i przyjęte przez Komisję Ustawodawczą Sejmu V kadencji (w druku nr 1699 z dnia 16.03.2007 r.). Zmiany te nadal są pożądane, gdyż prace nad ich uchwaleniem zostały przerwane w związku ze skróceniem kadencji Sejmu.

Podstawowe zmiany prawne uwzględniają również niedoskonałości dotychczasowych uregulowań, ujawnione w ostatnio przeprowadzonych wyborach, a także zmierzają do ujednoczenia rozwiązań ustawowych w ramach systemu prawa wyborczego.

2. Propozycje nowych rozwiązań i uzupełnień w przepisach Ordynacji wyborczej, w ujęciu problemowym, obejmują:

1) wprowadzenie instytucji głosowania przez pełnomocnika ustanawianego dobrowolnie przez wyborców niepełnosprawnych, obłożnie chorych i w podeszłym wieku (np. od 75 lat), którzy chcą skorzystać z tej formy głosowania.

Warunkiem złożenia wniosku o sporządzenie pełnomocnictwa w domu wyborcy, w obecności wójta lub osoby przez niego upoważnionej, byłoby udokumentowanie niepełnosprawności orzeczeniem ZUS lub poświadczenie obłożnej choroby zaświadczeniem lekarskim. Pełnomocnictwo mogłoby być cofnięte w każdym czasie, a w przypadku wykorzystania dokument pełnomocnictwa byłby dołączany do spisu wyborców;

2) wprowadzenie głosowania dwudniowego, czyli w przeddzień i w dniu wyborów, co mogłoby sprzyjać udziałowi wyborców w akcie głosowania.

Możliwość głosowania w ciągu dwóch dni, którą przewiduje art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 z późn. zm.) sprawdziła się podczas referendum ogólnokrajowego na temat przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Wprowadzenie głosowania dwudniowego zwiększyłoby koszty przeprowadzenia wyborów pokrywane z budżetu państwa o około 40%, w związku z koniecznością wypłaty dodatkowych diet dla członków komisji wyborczych;

- 3) stosowanie wobec obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi ogólnej procedury wpisywania ich do rejestru wyborców na podstawie decyzji wójta, zaskarżalnej do sądu rejonowego oraz stworzenie możliwości ich skreślenia z rejestru na własny wniosek, jeżeli nie chcą brać udziału w wyborach w Polsce.

Obecne przepisy nie przewidują wydawania decyzji przez wójta i ich sądowej kontroli w trybie skargowym. Wprowadzenie skreślenia z rejestru wyborców na wniosek zainteresowanego jest niezbędne, gdyby obywatel państwa członkowskiego UE chciał głosować w kraju, z którego pochodzi. Spełnia to jednocześnie wymóg wynikający ze stosownej dyrektywy Unii Europejskiej;

- 4) ustanowienie instytucji stałej ewidencji wyborców, dla wyborców stale zamieszkałych za granicą, którą prowadziłby właściwy konsul. Wpis wyborcy do ewidencji na wniosek zainteresowanego do 31 grudnia danego roku skutkowałby ujęciem go w spisie wyborców z urzędu, w roku następnym. Wpis na wniosek wyborcy byłby ponawiany co roku, gdyż poprzedni wpis traciłby ważność. Powyższe rozwiązanie zapewniałoby aktualizację ewidencji wyborców oraz umożliwiałoby racjonalne ustalenie liczby obwodów głosowania za granicą i przygotowanie odpowiedniej liczby składów komisji oraz kart do głosowania.

Wniosek o objęcie stałą ewidencją wyborców mógłby być zgłaszany konsulowi w formie pisemnie, elektronicznie (mailem) lub faksem. W krajach, w których na obszarze okręgu konsularnego w ostatnio przeprowadzonych wyborach utworzono więcej niż jeden obwód głosowania, wyborcy objęci stałą ewidencją wyborców byłiby wpisywani z urzędu do spisu wyborców właściwego dla obwodu głosowania, którego siedziba mieści się w konsulacie RP, a jeżeli liczba tych wyborców przekracza np. 2 tysiące, także do innego najbliższego obwodu. (Obwody za granicą są tworzone po

zarządzeniu wyborów przez Ministra Spraw Zagranicznych po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, a więc bez tego rozwiązania istniałaby konieczność odrębnego informowania wyborców objętych stałą ewidencją gdzie mogą głosować).

Sposób prowadzenia stałej ewidencji wyborców zamieszkałych za granicą powinien być uregulowany odrębnym rozporządzeniem Ministra Spraw Zagranicznych wydawanym po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą.

Osoby, które nie złożyły wniosku o wpisanie do ewidencji wyborców mogłyby tak, jak dotychczas dopisać się do spisu wyborców składając stosowne zawiadomienie na 5 dni przed dniem wyborów – w trybie art. 26 ust. 2 Ordynacji wyborczej;

- 5) wprowadzenie obowiązku niezwłocznego (w ciągu 48 godzin) elektronicznego przesyłania przez wójtów i konsulów zawiadomień służących aktualizacji rejestru wyborców i spisów wyborców przez urzędy gmin.

Proponowana zmiana zapewniłaby skuteczną aktualizację rejestru wyborców i spisu wyborców oraz umożliwiłaby skrócenie innych terminów przewidzianych w Ordynacji wyborczej np. terminu złożenia wniosku o dopisanie wyborcy do spisu wyborców w miejscu pobytu czasowego – z 10 do 5 dni przed dniem wyborów i analogicznie – terminu dostarczenia do urzędu gminy wykazu osób przebywających w szpitalach, domach opieki społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych położonych na terenie gminy;

- 6) usunięcie niespójności i braku sprecyzowania pojęcia agitacji i kampanii wyborczej, a w szczególności określenia kiedy rozpoczyna się agitacja, a kiedy kampania wyborcza;
- 7) doprecyzowanie ustawowego obszaru obowiązywania tzw. „ciszy wyborczej” poprzez określenie, że dotyczy ona tylko kraju. Rozważenia też wymaga zależność obowiązywania „ciszy wyborczej” na obszarze całego kraju od przedłużenia głosowania w kilku obwodach głosowania, jak miało to miejsce w ostatnich wyborach, co nie wydaje się zasadne;
- 8) zaostrzenie rygorów dla odroczenia do dnia następnego lub przedłużenia czasu przerwane głosowania przez ustalenie, iż decyzja obwodowej komisji wyborczej w tej sprawie może być podjęta wyłącznie po uzyskaniu zgody okręgowej komisji

wyborczej, a nie, jak dotychczas, w trybie samodzielnej decyzji obwodowej komisji wyborczej komunikowanej okręgowej komisji wyborczej i wójtowi;

- 9) wprowadzenia regulacji prawnych ułatwiających wyborcy załatwienie określonych spraw przy wykorzystaniu techniki informatycznej, a w szczególności:
 - a) elektronicznego złożenia wniosku o wpisanie wyborcy do rejestru wyborców lub do spisu wyborców, przy jednoczesnym skróceniu terminu na złożenie wniosku o wpisanie wyborcy do spisu wyborców w miejscu jego pobytu z 10 do 5 dni,
 - b) elektronicznego sprawdzenia, czy wyborca figuruje w rejestrze wyborców lub w spisie wyborców,
 - c) elektronicznego przesłania do urzędu gminy upoważnienia dla odbioru zaświadczenia o prawie do głosowania przez osobę upoważnioną,
 - d) rozważenia możliwości wydania zaświadczenia o prawie do głosowania przez urząd gminy w miejscu pobytu wyborcy, jeżeli urząd gminy w miejscu stałego zamieszkania wyborcy elektronicznie prześle informację, że wyborca złożył wniosek o wydanie takiego zaświadczenia,
- 10) uściślenie obowiązków i zwiększenie odpowiedzialności organów uczestniczących w organizacji i przeprowadzeniu wyborów przez:
 - a) przyznanie uprawnień do zgłaszania kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych wyłącznie komitetom wyborczym, które zarejestrowały listę kandydatów na posłów lub kandydata na senatora w danym okręgu wyborczym, a nie wszystkim zarejestrowanym komitetom wyborczym,
 - b) wprowadzenie cenzusu wieku [70 lat] dla kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych,
 - c) stworzenie możliwości uzupełnienia przez wójta składu obwodowej komisji wyborczej nie do minimalnego składu, jeżeli pełnomocnicy komitetów wyborczych zgłoszą mniej niż 6 kandydatów, lecz do składu odpowiadającego wielkości obwodu głosowania,
 - d) wprowadzenie możliwości odwołania przez okręgową komisję wyborczą członka obwodowej komisji wyborczej, który nie wywiązuje się ze swych obowiązków lub

narusza przepisy prawa wyborczego, a w szczególności zakaz prowadzenia kampanii wyborczej,

- e) ustanowienie obowiązku wprowadzenia przez organy jednostek samorządu terytorialnego dyżurów wyborczych dla celów interwencyjnych,
 - f) uwzględnienie w przepisach Ordynacji wyborczej postępu w zakresie informatycznego wspomaganie obwodowych komisji wyborczych i okręgowych komisji wyborczych oraz transmisji elektronicznej wyników głosowania i wyników wyborów do Państwowej Komisji Wyborczej,
- 11) ustalenie obowiązku korekty obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej o wynikach głosowania w przypadku sprostowania liczby głosów oddanych na poszczególne listy okręgowe lub na kandydatów, jeżeli konieczność taka wynika z rozpatrzonych przez Sąd Najwyższy protestów wyborczych;
- 12) wprowadzenie do ustawy regulacji dotyczącej statusu i zasad działania międzynarodowych obserwatorów wyborów, w ramach realizacji postanowień Kodeksu Dobrej Praktyki Wyborczej przyjętego przez Komisję Wenecką i Komitet Ministrów Rady Europy w październiku 2003 r. oraz Deklaracji Zasad Międzynarodowej Obserwacji Wyborów przyjętej przez OBiWE i ONZ 27 października 2005 r.

Obserwatorzy, którzy korzystaliby z zaproszenia na wybory Państwowej Komisji Wyborczej (skierowanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych), po otrzymaniu stosownego zaświadczenia Państwowej Komisji Wyborczej, mieliby prawo obserwować przebieg wyborów oraz pracę organów wyborczych, w tym obwodowych komisji wyborczych. Służyłyby im uprawnienia analogiczne jak mężom zaufania, za wyjątkiem prawa wnoszenia uwag do protokołów.

Brak ustawowego uregulowania tych kwestii ujawnił się w wyborach przeprowadzonych w 2007 r. podczas pobytu misji OBWE i spowodował konieczność jej doraźnego rozwiązania w trybie uchwały Państwowej Komisji Wyborczej;

- 13) wprowadzenie zmian w systemie finansowania kampanii wyborczych przez:
- a) ustalenie, że wartość środków finansowych komitetu wyborczego wyborców użytych przed założeniem rachunku bankowego komitetu na organizację komitetu

wyborczego, zbieranie podpisów wyborców popierających utworzenie komitetu wyborczego, jego rejestrację i założenie rachunku bankowego nie może przekroczyć 30-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę. Środki te mogą pochodzić od członków komitetu wyborczego lub przyszłych kandydatów na posłów i senatorów i podlegają ujawnieniu w sprawozdaniu wyborczym. Do gromadzenia tych środków nie miałyby zastosowania przepisy art. 113 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej (wpłata czekiem, przelewem lub kartą płatniczą na rachunek komitetu wyborczego). Brak regulacji w tym przedmiocie skutkuje sprawozdaniami wyborczymi „zerowymi” i pozostawia poza ewidencją i kontrolą gromadzenia i wydatkowania środków na te cele,

- b) przyjęcie rozwiązań z innych ordynacji wyborczych o zakazie pozyskiwania przez komitety wyborcze wartości niepieniężnych oraz o dopuszczeniu finansowania koalicyjnych komitetów wyborczych wyłącznie z Funduszy Wyborczych partii politycznych tworzących koalicję,
 - c) dopuszczenie, tak jak w Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz w ustawie o partiach politycznych, możliwości zwrotu darczyńcy w ciągu 30 dni wpłat środków finansowych dokonanych z naruszeniem prawa na rzecz komitetu wyborczego, a także możliwości dobrowolnej wpłaty równowartości środków podlegających przypadkowi na rzecz Skarbu Państwa w przypadku odrzucenia z tego tytułu sprawozdania wyborczego przez Państwową Komisję Wyborczą.
3. W celu zapewnienia spójności przepisów prawa wyborczego przyjęcie zaproponowanych nowych rozwiązań i uzupełnień w przepisach Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej wymagałoby ponadto odpowiednich zmian w przepisach:
- ustawy z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2000 r. Nr 47, poz. 544, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, z 2003 r. Nr 57, poz. 507 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, z 2005 r. Nr 160, poz. 1346, z 2006 r. Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 112, poz. 766),

- ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. - Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz. U. Nr 25, poz. 219, z 2006 r. Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 112, poz. 766),
- ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 167, poz. 1760, z 2005 r. Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 34, poz. 242, Nr 146, poz. 1055, Nr 159, poz. 1127, Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 48, poz. 327 i Nr 112, poz. 766),
- ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. Nr 113, poz. 984, Nr 127, poz. 1089, Nr 214, poz. 1806, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, z 2005 r. Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 48, poz. 327),
- ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507, z 2003 r. Nr 85, poz. 782 oraz z 2007 r. Nr 112, poz. 766),
- ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. Nr 88, poz. 985, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, z 2005 r. Nr 175, poz. 1457 oraz z 2007 r. Nr 112, poz. 766).

Dotyczyłoby to zwłaszcza:

- instytucji głosowania przez pełnomocnika,
- wprowadzenia głosowania dwudniowego,
- sporządzania spisów wyborców dla obwodów głosowania utworzonych za granicą w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego na podstawie stałej ewidencji wyborców prowadzonej przez konsulów dla obywateli polskich stale zamieszkałych za granicą,
- obowiązku elektronicznego przesyłania zawiadomień służących aktualizacji spisów wyborców i spisów osób uprawnionych do udziału w referendum,
- wprowadzenia cenzusu wieku dla członków obwodowych komisji wyborczych, a także – terytorialnych komisji wyborczych w wyborach organów jednostki samorządu terytorialnego,

- ustawowego obszaru obowiązywania tzw. "ciszy wyborczej" oraz zwiększenia odpowiedzialności organów uczestniczących w organizacji i przeprowadzeniu wyborów,
- statusu międzynarodowych obserwatorów wyborów i ewentualnie referendum ogólnokrajowego.

4. Przed wyborami do Parlamentu Europejskiego, które powinny się odbyć w 2009 r., w ustawie - Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego:

- niezbędna jest zmiana art. 3 ust. 1, który stanowi, że w Rzeczypospolitej Polskiej wybiera się 54 posłów do Parlamentu Europejskiego, gdyż po przystąpieniu do Unii Europejskiej Bułgarii i Rumunii liczba mandatów przypadających Polsce została zmniejszona do 51,
- do rozważenia jest uzupełnienie art. 9 ustawy o zapis, iż prawo wybieralności do Parlamentu Europejskiego przysługuje nie tylko osobie, która nie była karana za przestępstwo popełnione umyślnie ścigane z oskarżenia publicznego, ale też takiej, wobec której nie zapadł prawomocny wyrok warunkowo umarzający postępowanie w sprawie o popełnienie takiego przestępstwa (co jest dodatkowym warunkiem posiadania prawa wybieralności w wyborach samorządowych - art. 7 ust. 2 pkt 2 Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw i dotyczy również kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast).

W organach Parlamentu Europejskiego wymóg „niekaralności” kandydatów polskich oraz posłów do Parlamentu Europejskiego jest jednak kwestionowany, gdyż narusza zasadę równego traktowania posłów do parlamentu krajowego i Parlamentu Europejskiego.

5. Po analizie, w ustawie o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zmiany wymagałyby przepisy dotyczące źródeł pozyskiwania środków finansowych przez komitety wyborcze kandydatów na Prezydenta. W opracowaniach na ten temat krytycznie ocenia się możliwość finansowania kampanii wyborczej przez komitety wyborcze ze środków finansowych pochodzących ze zbiórek publicznych oraz od osób prawnych i od innych jednostek organizacyjnych. Postuluje się też

wyeliminowanie darowizn niepieniężnych, podobnie jak w innych rodzajach wyborów. Ograniczenie źródeł pozyskiwania środków finansowych przez komitety wyborcze kandydatów do wpłat od osób fizycznych i nielimitowanych wpłat od partii politycznych popierających kandydata spełniłoby podnoszone w tej sprawie postulaty.

6. Z wypowiedzi polityków i doniesień prasowych wynika, iż rozważana jest sprawa zniesienia obowiązku meldunkowego. Jeżeli zmiany miałyby dotyczyć zniesienia obowiązku zameldowania się osób na pobyt stały to wówczas oznaczałoby to konieczność nowego rozwiązania prawnego problemu ewidencji wyborców i zasad sporządzania spisów wyborców dla wszystkich rodzajów wyborów i referendów.

Dotychczas sprawę ewidencji wyborców rozwiązuje stały rejestr wyborców, prowadzonych na zasadach określonych w rozdziale 4 Ordynacji wyborczej do Sejmu RP i do Senatu RP.

Rejestr ten prowadzi i aktualizuje każda gmina, jako zadanie zlecone z zakresu administracji państwowej. Rejestr służy do sporządzania spisów wyborców dla wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, dla wyborów do Sejmu i do Senatu, dla wyboru posłów do Parlamentu Europejskiego, dla wyborów do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, dla wyboru wójta, burmistrza i prezydenta miasta, a także do sporządzenia spisu osób uprawnionych do udziału w referendum ogólnokrajowym i lokalnym.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2007 r. rejestrem wyborców w skali kraju objętych jest 30.374.054 wyborców (wszyscy uprawnieni) w tym 30.276.482 wyborców wpisanych do rejestru z urzędu w miejscu ich zameldowania na pobyt stały. Kartami rejestru wyborców dla wyborców zameldowanych na pobyt stały (wpisanych z urzędu) są karty osobowe mieszkańców prowadzone dla celów ewidencji ludności, a dla wyborców wpisanych do rejestru na własny wniosek karty dodatkowe rejestru założone na podstawie decyzji wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o wpisaniu wyborcy do rejestru wyborców.

W większości przypadków aktualizacja rejestru wyborców następuje automatycznie poprzez aktualizację ewidencji ludności oraz dodatkowo na podstawie zawiadomień

z urzędów gmin i na podstawie zawiadomień z sądów o pozbawieniu osoby prawa wybierania lub ustaniu przyczyny pozbawienia tego prawa - przysyłanych do gmin według miejsca zameldowania osoby na pobyt stały.

W tym stanie rzeczy odstąpienie od obowiązku zameldowania osób na pobyt stały oznaczałoby konieczność gruntownej rewizji tych rozwiązań prawnych i ich zmiany oraz przeprowadzenia szerokiej kampanii uświadamiającej wśród społeczeństwa na ten temat.

- * Zgodnie z wymogami Ordynacji wyborczej, komitety wyborcze uczestniczące w wyborach do Sejmu i do Senatu przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r. były zobowiązane do złożenia Państwowej Komisji Wyborczej, w terminie 3 miesięcy od dnia wyborów (tj. do dnia 21 stycznia 2008 r.), sprawozdań finansowych o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych. Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej w sprawie sprawozdań wraz z treścią sprawozdań został ogłoszony w Monitorze Polskim Nr 12, poz. 123 oraz zamieszczony na stronie www.pkw.gov.pl

KOMUNIKAT
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 30 stycznia 2008 r.

w sprawie sprawozdań wyborczych komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r.

Na podstawie art. 121 ust. 1 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 190, poz. 1360) Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza przedłożone jej sprawozdania wyborcze i informuje, że termin składania sprawozdań upłynął 21 stycznia

2008 r. Obowiązek złożenia sprawozdań wyborczych ciążył na 52 komitetach wyborczych.

W ustawowym terminie sprawozdania wyborcze złożyło 39 komitetów wyborczych.

Po upływie ustawowego terminu sprawozdania złożyły następujące komitety wyborcze:

1. Komitet Wyborczy Narodowego Odrodzenia Polski
2. Komitet Wyborczy Przymierze dla Polski
3. Komitet Wyborczy Samoobrony Patriotycznej
4. Komitet Wyborczy Stronnictwa Ludowego "OJCOWIZNA"
5. Komitet Wyborczy Wierni Polsce
6. Komitet Wyborczy Wyborców "Autonomia dla Ziemi Górnośląskiej"
7. Komitet Wyborczy Wyborców Macieja Płażyńskiego
8. Komitet Wyborczy Wyborców Prawicy Marka Jurka

Nie złożyły sprawozdań wyborczych następujące komitety wyborcze:

1. Komitet Wyborczy Partii Rozwoju
2. Komitet Wyborczy Samoobrony Odrodzenie
3. Komitet Wyborczy Wyborców Krzysztofa Rutkowskiego
4. Komitet Wyborczy Wyborców "Mniej podatków"
5. Komitet Wyborczy Wyborców Pro Vita Et Patria

Przedłożone sprawozdania stanowią załączniki nr 1-47 do niniejszego komunikatu, według załączonego wykazu.

Państwowa Komisja Wyborcza udostępnia do wglądu wykazy wpłat od osób fizycznych na rzecz komitetów wyborczych wyborców na wniosek, w trybie i na zasadach określonych przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.). Inne nieopublikowane załączniki do sprawozdań komitetów wyborczych stanowią informację publiczną w rozumieniu

ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 z późn. zm.) i są udostępniane do wglądu w trybie i na zasadach określonych w tej ustawie.

* W styczniu i lutym 2008 r. odbyły się wybory przedterminowe 16 wójtów i burmistrzów, wybory uzupełniające radnych do 53 rad gmin w 55 okręgach wyborczych oraz referendum gminne w sprawie odwołania Rady i Wójta Gminy Święta Katarzyna (woj. dolnośląskie); referendum było nieważne z powodu niskiej frekwencji (11,98%).

- Państwowa Komisja Wyborcza w celu usprawnienia przeprowadzania referendum dopuściła stosowanie techniki elektronicznej, stanowiąc że: „Terytorialne, obwodowe komisje do spraw referendum oraz komisarze wyborczy mogą stosować technikę elektroniczną przy ustalaniu wyników głosowania i wyników referendum stosując odpowiednio przepisy uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 18 września 2006 r. w sprawie określenia warunków i sposobu wykorzystania techniki elektronicznej w wyborach do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw, Rady m. st. Warszawy i rad dzielnic m. st. Warszawy oraz wójtów, burmistrzów i prezydentów miast (M. P. Nr 66, poz. 678).

W przypadku stosowania techniki elektronicznej przez obwodowe komisje do spraw referendum i/lub terytorialną komisję do spraw referendum komisarz wyborczy udostępnia nieodpłatnie oprogramowanie do wspomagania informatycznego. Koszty związane ze stosowaniem techniki elektronicznej przez obwodowe komisje do spraw referendum i/lub terytorialną komisję do spraw referendum powinny być natomiast pokrywane z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, której dotyczy referendum.

Powyższe dotyczy także stosowania techniki elektronicznej przy ustalaniu wyników głosowania i wyników referendum w sprawie odwołania rady powiatu lub sejmiku województwa.

W przypadku niestosowania techniki elektronicznej przez obwodowe komisje do spraw referendum i terytorialną komisję do spraw referendum, komisarz

wyborczy zapewnia wprowadzenie do systemu teleinformatycznego danych o wynikach głosowania i wynikach referendum w ramach czynności sprawdzających.” /ZPOW-871-1/08/

- * Państwowa Komisja Wyborcza w ramach współdziałania i wymiany doświadczeń zapoznała się z badaniami i opracowaniami Instytutu Spraw Publicznych i Fundacji im. Stefana Batorego na temat finansowania kampanii wyborczych i kierunków zmian w tym zakresie, a także z raportem Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka i Forum Obywatelskiego Rozwoju poświęconym prawnym i praktycznym aspektom organizacji wyborów parlamentarnych za granicą oraz pożądanym zmianom w tym zakresie.
- * W dniu 7 lutego 2008 r. z okazji Światowego Dnia Wyborów Państwowa Komisja Wyborcza przekazała następujące przesłanie i apel.

7 lutego – Światowy Dzień Wyborów
/Global Elections Day – GED/

Światowy Dzień Wyborów, ustanowiony w 2005 r. przez Konferencję Światowych Organizacji Wyborczych /Global Elections Officials - GEO/ na pierwszy czwartek lutego każdego roku, stanowi symbol powszechnego prawa obywateli do udziału w wyborach i uznania jego wpływu na kształtowanie ogółu demokratycznych praw i wolności obywatelskich.

Idea powszechnego prawa do głosowania jako element praw i wolności człowieka została dostrzeżona i znalazła gwarancję w uchwalonej w 1948 r. Deklaracji Praw Człowieka Narodów Zjednoczonych, zyskując następnie rangę podstawowej zasady demokracji w międzynarodowych i krajowych aktach prawnych.

Wszyscy jesteśmy twórcami, uczestnikami i odbiorcami tej idei. Naszym prawem i powinnością jest jej pielęgnowanie i umacnianie, albowiem polityczne i społeczne

wartości wyborów mogą być zrealizowane tylko wtedy, gdy praworządność wyborów jest bezsprzeczna.

Rozwój i doskonalenie demokratycznych procedur wyborczych są potrzebne także obecnie, dla usprawniania prawa wyborczego, poszerzania wiedzy wyborczej i udziału wyborców w głosowaniu.

W polskim prawie wyborczym, w procesie organizacji i przeprowadzania wyborów, przewidziany jest – oprócz służb profesjonalnych – szeroki udział licznych gremiów społecznych: komisji wyborczych odpowiedniego szczebla, komitetów wyborczych i ich pełnomocników oraz mężów zaufania. Przeważająca większość uczestników tych ogniw aktywnie i odpowiedzialnie uczestniczy w realizacji zadań i czynności wyborczych, potwierdzając w praktyce przejrzystość, rzetelność i uczciwość procesu wyborczego. Prawidłowo i ofiarnie funkcjonują wyspecjalizowane organy i służby wyborcze: komisarze wyborczy, Krajowe Biuro Wyborcze oraz urzędnicy wyborczy w jednostkach samorządu terytorialnego.

Państwowa Komisja Wyborcza, z okazji Światowego Dnia Wyborów, przekazuje wszystkim tym organom i działaczom uznanie i podziękowanie za ich udział i wkład pracy w realizację zadań wyborczych oraz za obywatelski stosunek do tych zadań.

Państwowa Komisja Wyborcza apeluje jednocześnie do obecnych oraz przyszłych wyborców, członków organów i podmiotów wyborczych, działaczy i pracowników służb wyborczych wszystkich szczebli – o dalsze aktywne zainteresowanie tą problematyką oraz uczestnictwo i pomoc w wykonywaniu zadań i czynności wyborczych. Demokratyczne wybory są bowiem fundamentem demokracji w każdym państwie.

Warszawa, 7 lutego 2008 r.